

IAL – 3. přednáška

Abstraktní datové typy II.

Obsah přednášky

□ ADT zásobník

- Implementace zásobníku polem a seznamem
- Vyčíslování aritmetických výrazů v postfixové notaci se zásobníkem
- Převod z infixové do postfixové notace se zásobníkem

□ ADT fronta

- Implementace fronty polem a seznamem

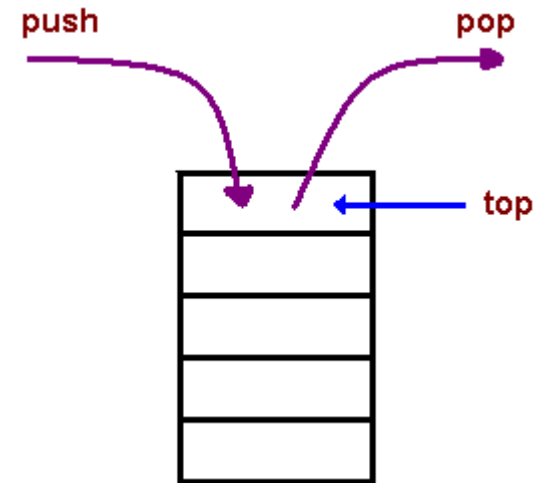
□ ADT vyhledávací tabulka

□ Poznámky k implementaci vícerozměrných polí

- Prostorově úsporné metody implementace některých polí

Zásobník – Stack

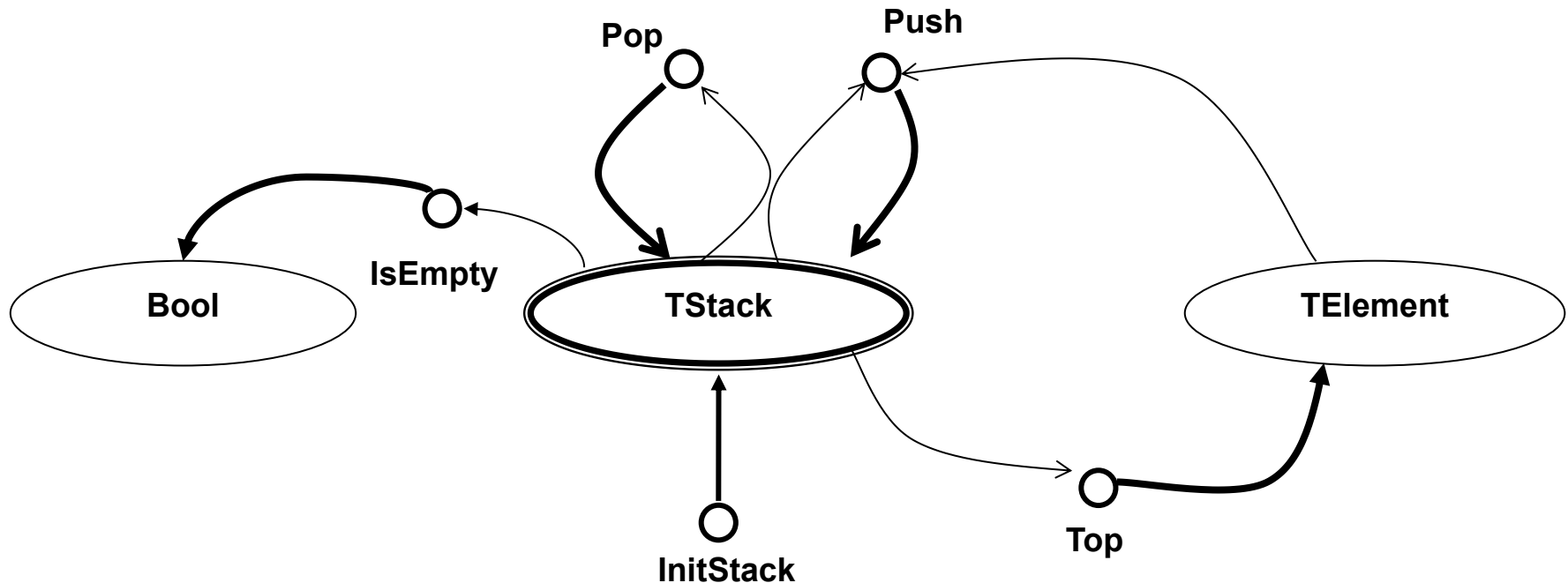
- Homogenní, dynamický, lineární datový typ
- **LIFO:** Last In – First Out
- Použití:
 - Reverze pořadí prvků
 - Konstrukce (rekurzivních) funkcí
 - Vyčíslování aritmetických výrazů
 - Převod infixové notace na postfixovou či prefixovou
 - Operace zpět/znovu (Undo/Redo) v editorech
 - Prohledávání s návratem (angl. Backtracking)

ADT TStack – návrh operací

- ❑ **Inicializace:** InitStack
- ❑ **Vložení prvku:** Push
- ❑ **Zpřístupnění hodnoty prvku:** Top
- ❑ **Aktualizace** hodnoty prvku: -
- ❑ **Mazání** (rušení) prvku: Pop
- ❑ Operace pro **pohyb** po datové struktuře: -
- ❑ **Predikát:** IsEmpty
- ❑ *Pozn.:* Často je zásobník implementován tak, že operace Top vrátí hodnotu prvku na vrcholu zásobníku a zároveň tuto hodnotu odstraňuje. My chceme, aby každá operace dělala jen jednu věc, proto definujeme samostatné operace Top a Pop.

ADT TStack – diagram signature

ADT TStack – sémantika operací

- ❑ **InitStack(S)** – vytvoří prázdný zásobník.
- ❑ **Push(S,El)** – vloží prvek **El** na vrchol zásobníku.
- ❑ **Pop(S)** – zruší (odstraní) prvek z vrcholu zásobníku (při prázdném zásobníku bez účinku).
- ❑ **IsEmpty(S)** – predikát, který vrací hodnotu *true* je-li zásobník prázdný, v ostatních případech vrací hodnotu *false*.
- ❑ **Top(S)** – vrací hodnotu prvku na vrcholu zásobníku. Obsah zásobníku ponechá beze změny. Pro prázdný zásobník dojde k **chybě**. Operaci Top je potřeba vždy ošetřit testem na neprázdnot zásobníku:

```
if not IsEmpty(S) :  
    El ← Top(S)  
    ...
```

Axiomy sémantiky ADT TStack

1. $\text{Pop}(\text{InitStack}(S)) = \text{InitStack}(S)$
2. $\text{Pop}(\text{Push}(S, EI)) = S$
3. $\text{Top}(\text{InitStack}(S)) = \text{error}$
4. $\text{Top}(\text{Push}(S, EI)) = EI$
5. $\text{IsEmpty}(\text{InitStack}(S)) = \text{true}$
6. $\text{IsEmpty}(\text{Push}(S, EI)) = \text{false}$

ADT TStack – implementace

- Zásobník je **lineární struktura** – může být implementován polem nebo spojovým seznamem.
- **Implementace polem:**
 - Datová struktura bude **pseudodynamická** – dynamická tak dlouho, dokud nevyčerpá alokovaný prostor.
 - Je vhodné doplnit množinu operací o predikát, který bude signalizovat naplnění alokovaného prostoru a tím také nemožnost vložení dalšího prvku do zásobníku.
 - **IsFull(S)** – predikát, který bude vracet hodnotu *true* v případě plného zásobníku, v ostatních případech bude vracet hodnotu *false*.
- **Pozn.:** V případě využití nafukovacího pole toto není potřeba řešit. Musíme si ale být vědomi vlastností tohoto pole.

ADT TASTack – implementace polem

```
#define SMAX 1000           // maximální kapacita zásobníku

typedef struct tastack
{
    TData dataArray[SMAX];    // pole pro zásobník
    int top;                  // index prvního volného prvku
} TASTack;

void A_InitStack (TASTack *s)
{
    s->top = 0;
}
```

ADT TASTack – implementace polem

```
void A_Push (TASTack *s, TData d)
{ /* Je-li zaručena kontrola !A_IsFull(s),
   lze test na plnost zásobníku vynechat. */
  if (s->top < SMAX) {
    s->dataArray[s->top] = d;
    s->top++;
  }
}
```

```
void A_Pop (TASTack *s)
{ // Operace Pop nevrací hodnotu.
  if (s->top > 0) {
    s->top--;
  }
}
```

ADT TASTack – implementace polem

```
TData A_Top (TASTack *s)
{ /* Podmínkou vyvolání této funkce je test na
neprázdnost zásobníku. Je-li zásobník prázdný, funkce
nevrátí správnou hodnotu. */
    return (s->dataArray[(s->top)-1]);
}

bool A_IsEmpty (TASTack *s)
{
    return (s->top == 0);
}

bool A_IsFull (TASTack *s)
{
    return (s->top == SMAX);
}
```

ADT TStack – implementace seznamem

```
typedef struct tselem
{
    TData data;
    struct tselem *next;
}TSElem
```

```
typedef struct tstack
{
    TSElem *top;
}TStack
```

ADT TStack – implementace seznamem

```
void InitStack (TStack *s)
{
    s->top = NULL;
}
```

```
void Push (TStack *s, TData d)
{
    TSElem *newElemPtr = (TSElem *) malloc(sizeof(TSElem));
    // zkontrolovat úspěšnost operace malloc!
    newElemPtr->data = d;
    newElemPtr->next = s->top;
    s->top = newElemPtr;
}
```

ADT TStack – implementace seznamem

```
void Pop (TStack *s)
{
    TSElem *elemPtr;
    if (s->top != NULL) {
        elemPtr = s->top;
        s->top = s->top->next;
        free(elemPtr);
    }
}
```

ADT TStack – implementace seznamem

```
TData Top (TStack *s)
/* V případě prázdného zásobníku dojde k chybě.
Otestovat před voláním funkce! */
{
    return (s->top->data);
}

bool IsEmpty (TStack *s)
{
    return (s->top == NULL);
}
```

K procvičení:

- ❑ Bylo by možné implementovat ADT zásobník výhradně pomocí operací pro ADT jednosměrně vázaný seznam?
- ❑ Pokud ano, jak by implementace jednotlivých operací vypadala?
- ❑ Podobně se lze zamyslet i nad ADT fronta...

Zápis matematických výrazů

- Pro zápis matematických výrazů lze použít různé notace:

- Infixová $\Rightarrow a + b$

- Prefixová (polská) $\Rightarrow + a b$

- připomíná zápis funkce ... **int** **ADD** (a, b: int)

- Jan Łukasiewicz, 1878-1956

- Postfixová (obrácená polská) $\Rightarrow a b +$

$x + y =$ $\Rightarrow x y + =$

$(a+b)*(c-d)/(e+f)*(g-h)=$ $\Rightarrow ab+cd-*ef+/gh-*=$

- Charles Leonard Hamblin, 1922-1985

Postfixová notace

□ Výhody:

- Neobsahuje závorky
- **Snadné vyčíslení** – operace se provádějí v pořadí operátorů v řetězci

Výraz: $a b + c d - * e f + / g h - * =$

se zpracuje jako by měl tvar:

$(((a b +) (c d -) *) (e f +) /) (g h -) * =$

Vyčíslení postfixového výrazu

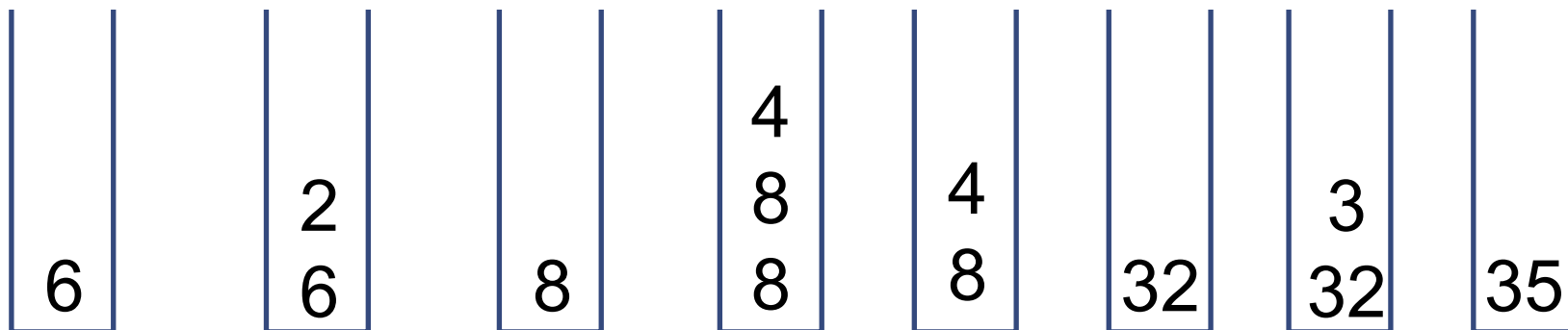
□ Algoritmus:

1. Zpracovávej řetězec zleva doprava.
2. Je-li zpracovávaným prvkem operand, vlož ho do zásobníku.
3. Je-li zpracovávaným prvkem operátor, vyjmi ze zásobníků tolik operandů, kolika-adický je operátor (pro dyadické operátory dva operandy), proved' danou operaci a výsledek ulož na vrchol zásobníku.
4. Je-li zpracovávaným prvkem omezovač '=', je výsledek na vrcholu zásobníku.

Příklad: Vyčíslení postfixu

$$(6+2)*(8-4)+3=$$

$$6\ 2\ +\ 8\ 4\ -\ *\ 3\ +\ =$$

K procvičení:

- ❑ Předpokládejte, že je definován ADT `TStack` čísel `int` a deklarována globální proměnná `S` tohoto typu, nad kterou smíte aplikovat všechny operace nad `TStack`. Je dán řetězec znaků, obsahující číslce, operátory `+`, `-`, `*` a `/`, které představují operace nad typem `int` a ukončovací znak (omezovač) `=`, kterým je řetězec zakončen. Číslce představují jednomístná celá čísla. Předpokládejte, že řetězec představuje syntakticky správný aritmetický výraz.
- ❑ **Napište funkci**, která má na vstupu řetězec s postfixovým výrazem a která vrátí hodnotu vyčísleného výrazu.

Převod infixové notace na postfixovou

1. Zpracovávej vstupní řetězec položku po položce zleva doprava a vytvářej postupně výstupní řetězec.
2. Je-li zpracovávanou položkou **operand**, přidej ho na konec vznikajícího výstupního řetězce.
3. Je-li zpracovávanou položkou **levá závorka**, vlož ji na vrchol zásobníku.

Převod infixové notace na postfixovou

4. Je-li zpracovávanou položkou **operátor**, pak ho na vrchol zásobníku vlož v případě, že:

- zásobník je prázdný
- na vrcholu zásobníku je levá závorka
- na vrcholu zásobníku je operátor s nižší prioritou

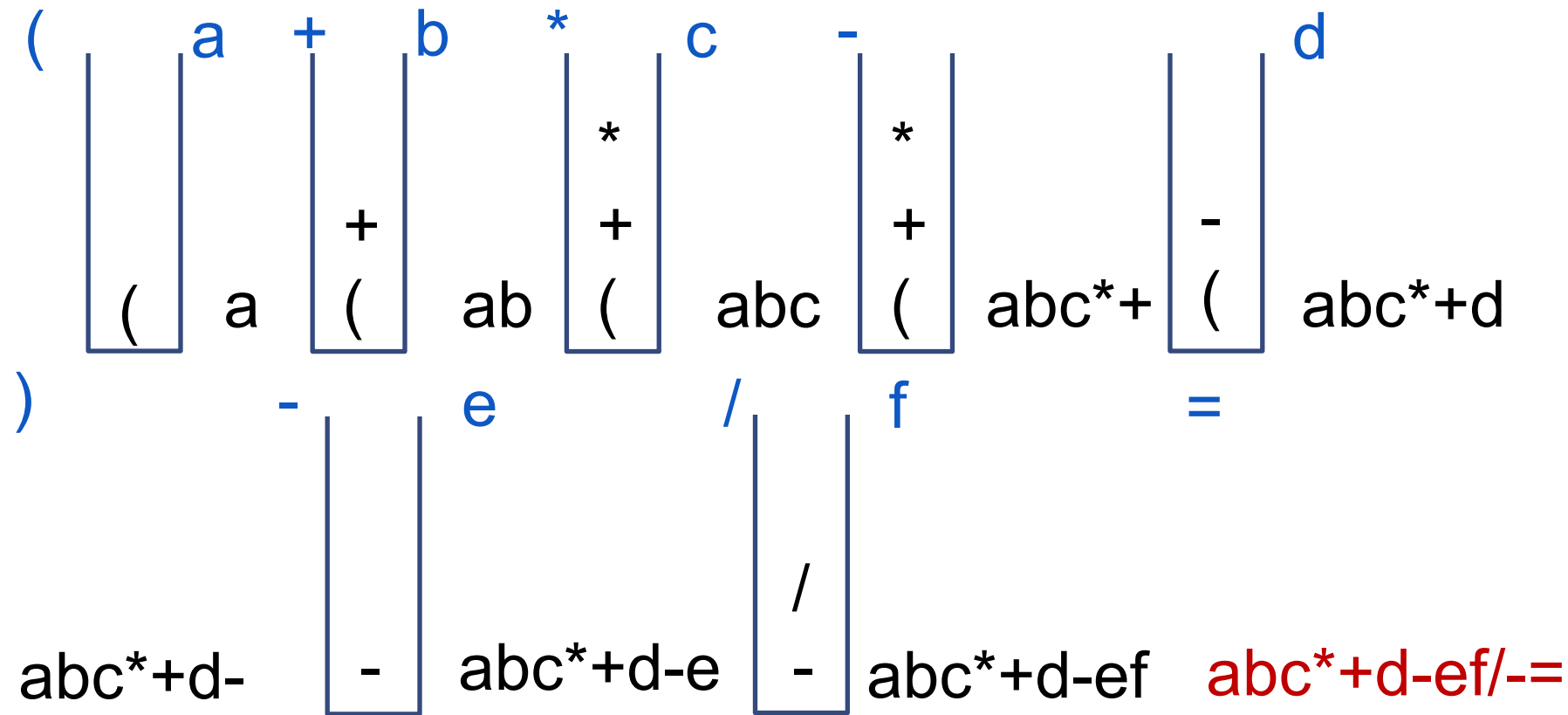
Je-li na vrcholu zásobníku **operátor s vyšší nebo shodnou prioritou**, odstraň ho, vlož ho na konec výstupního řetězce a opakuj krok 4, až se ti podaří operátor vložit na vrchol.

Převod infixové notace na postfixovou

5. Je-li zpracovávanou položkou **pravá závorka**, odebírej z vrcholu položky a dávej je na konec výstupního řetězce, až narazíš na levou závorku. Levou závorku odstraň ze zásobníku. Tím je pár závorek zpracován.
6. Je-li zpracovávanou položkou **omezovač =**, pak postupně odstraňuj prvky z vrcholu zásobníku a přidávej je na konec řetězce, až zásobník zcela vyprázdníš, a na konec přidej rovnítko.

Příklad: převod infix → postfix

$(a+b*c-d) - e / f =$

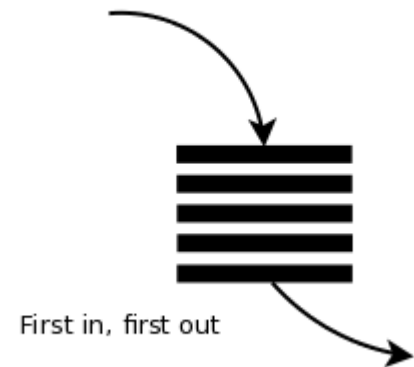
Obsah přednášky

- ADT zásobník
 - Implementace zásobníku polem a seznamem
 - Vyčíslování aritmetických výrazů v postfixové notaci se zásobníkem
 - Převod z infixové do postfixové notace se zásobníkem
- **ADT fronta**
 - Implementace fronty polem a seznamem
- ADT vyhledávací tabulka
- Poznámky k implementaci vícerozměrných polí
 - Prostorově úsporné metody implementace některých polí

Fronta – Queue

- Dynamická, homogenní a lineární struktura.
- **FIFO:** First In – First Out
- Na jedné straně přidává (konec fronty) a na druhé čte a odebírá – obsluhuje (začátek fronty).
- Teorie front (teorie hromadné obsluhy) – historie s vodovodními kohoutky

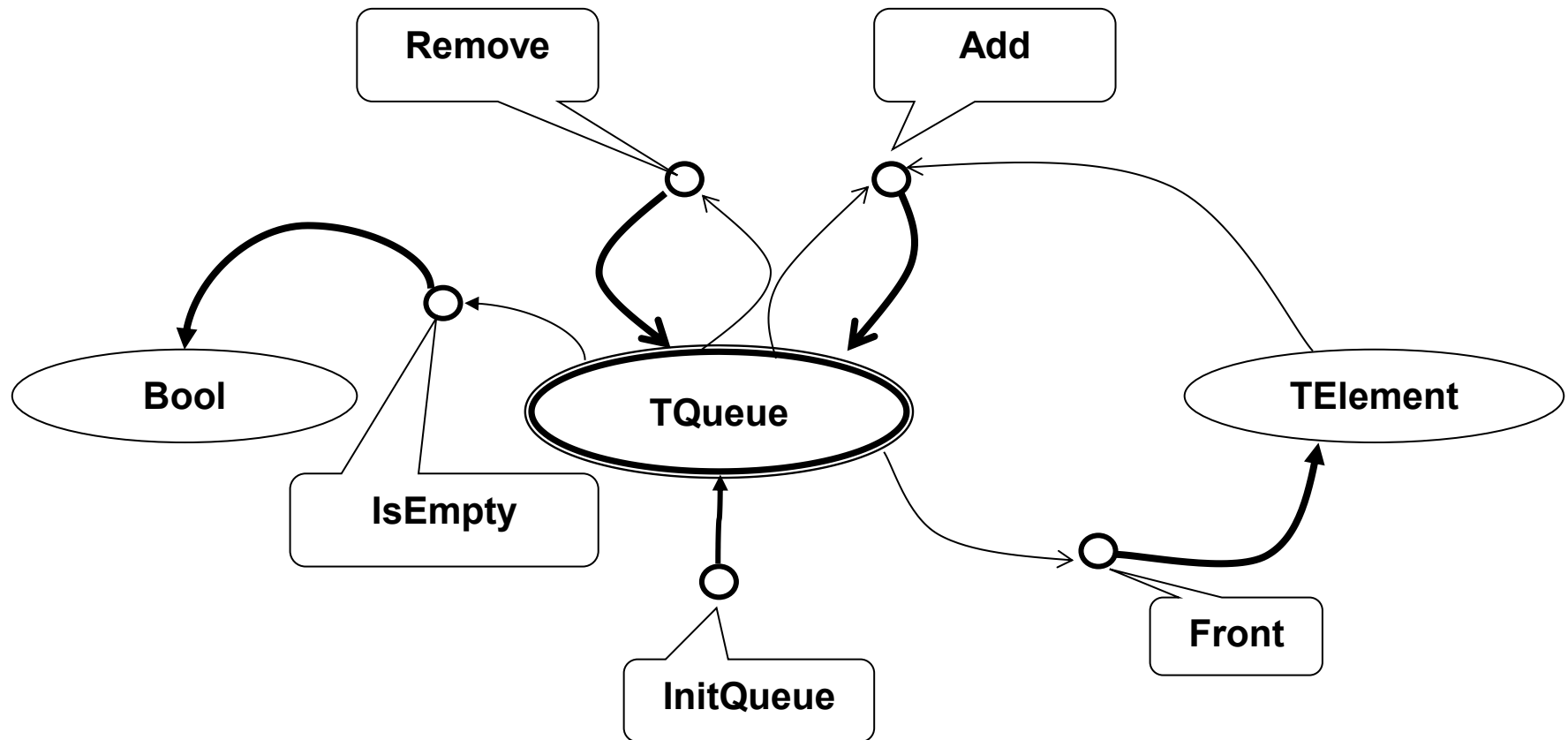
Queue:

ADT TQueue – návrh operací

- ❑ **Inicializace:** InitQueue
- ❑ **Vložení prvku:** Add
- ❑ **Zpřístupnění hodnoty prvku:** Front
- ❑ **Aktualizace** hodnoty prvku: -
- ❑ **Mazání** (rušení) prvku: Remove
- ❑ Operace pro **pohyb** po datové struktuře: -
- ❑ **Predikát:** IsEmpty

ADT TQueue – diagram signatury

ADT TQueue – sémantika operací

- ❑ **InitQueue(Q)** – inicializace (prázdné) fronty
- ❑ **Add(Q,El)** – vloží prvek **El** na konec fronty.
- ❑ **IsEmpty(Q)** – predikát, který vrátí hodnotu *true* je-li fronta prázdná, v ostatních případech vrátí hodnotu *false*.
- ❑ **Front(Q)** – funkce, která vrátí hodnotu prvku na začátku fronty. Obsah fronty se nemění. Pro prázdnou frontu dojde k **chybě**. Operaci je vždy potřeba ošetřit testem na neprázdnost:

```
if not IsEmpty(Q):  
    El ← Front(Q)  
    ...
```
- ❑ **Remove(Q)** – odstraní (zruší) prvek ze začátku fronty (pro prázdnou frontu je bez účinku).

ADT TQueue – axiomy sémantiky

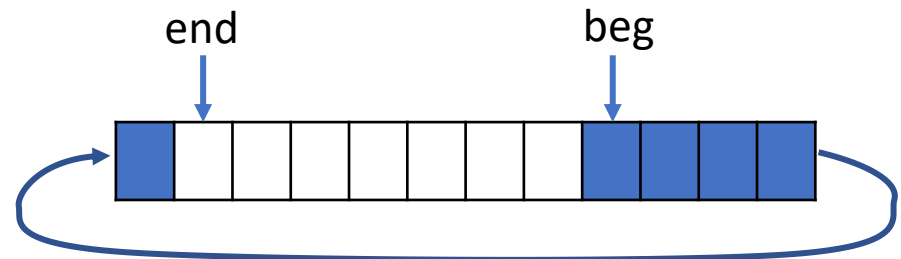
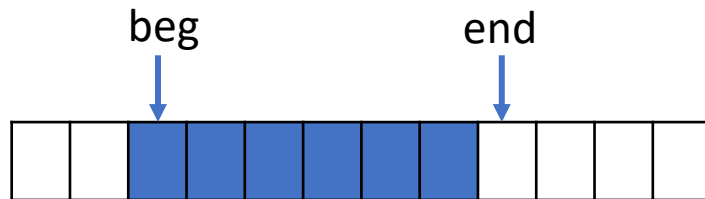
1. $\text{IsEmpty}(\text{InitQueue}(Q)) = \text{true}$
2. $\text{IsEmpty}(\text{Add}(Q, E1)) = \text{false}$
3. $\text{Front}(\text{InitQueue}(Q)) = \text{error}$
4. $\text{Front}(\text{Add}(\text{InitQueue}(Q), E1)) = E1$
5. $\text{Front}(\text{Add}(\text{Add}(\text{InitQueue}(Q), E1A), E1B)) = \text{Front}(\text{Add}(\text{InitQueue}(Q), E1A))$
6. $\text{Remove}(\text{InitQueue}(Q)) = \text{InitQueue}(Q)$
7. $\text{Remove}(\text{Add}(\text{InitQueue}(Q), E1)) = \text{InitQueue}(Q)$
8. $\text{Remove}(\text{Add}(\text{Add}(\text{InitQueue}(Q), E1A), E1B)) = \text{Add}(\text{Remove}(\text{Add}(\text{InitQueue}(Q), E1A)), E1B)$

ADT TQueue – implementace

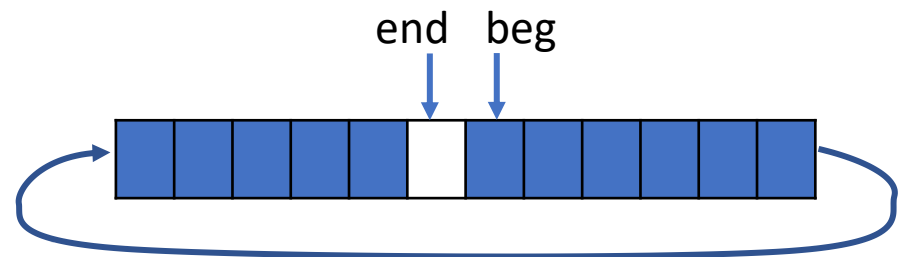
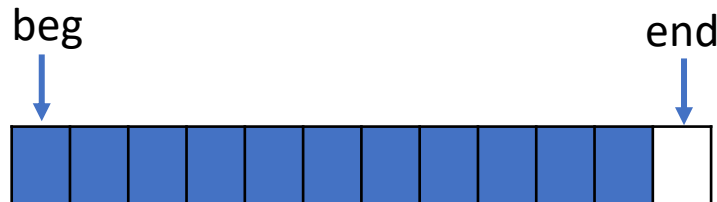
- Frontu lze opět implementovat polem nebo spojovým seznamem
- **Implementace polem:**
 - Struktura bude opět *pseudodynamická*, je vhodné doplnit predikát IsFull(Q).
 - Potřebujeme „posouvat“ začátek i konec fronty – posuny segmentů pole jsou pomalé, použijeme *kruhově svázané pole*.
 - Pomocí *dvojice indexů* hlídáme pozici začátku fronty (prvního prvku) a pozici pro vložení prvku na konec fronty (první volné místo za posledním prvkem).
 - **Efektivní kapacita** fronty bude o 1 menší než velikost pole (abychom rozlišili plnou a prázdnou frontu).

ADT TAQueue – implementace polem

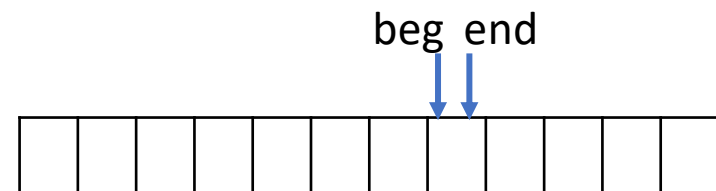
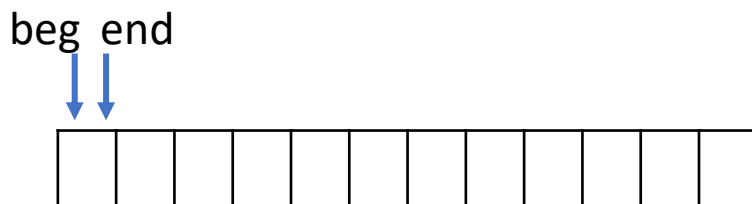
Běžný stav fronty (beg – první prvek):

Plná fronta:

Prázdná fronta:

ADT TAQueue – implementace polem

```
#define QMAX 1000    // fronta má kapacitu QMAX-1 prvků
```

```
typedef struct taqueue
{
    TData dataArray[QMAX];
    int beg, end;
} TAQueue;
```

```
void A_InitQueue (TAQueue *q)
{
    q->beg = 0;
    q->end = 0;
}
```

ADT TAQueue – implementace polem

```
TData A_Front (TAQueue *q)
{ /* Ověřit neprázdnost fronty před voláním funkce */
  return (q->dataArray[q->beg]);
}
```

```
bool A_IsEmpty (TAQueue *q)
{
  return (q->beg == q->end);
}
```

Soubor lze doplnit o predikát plnosti fronty takto:

```
bool A_IsFull (TAQueue *q)
{
  return (((q->beg - 1) == q->end) ||
          ((q->beg == 0) && (q->end == QMAX-1)));
}
```

ADT TAQueue – implementace polem

```
void A_Add (TAQueue *q, TData d)
{
    if (!A_IsFull(q))
        q->dataArray[q->end] = d;
        q->end++;
        if (q->end == QMAX) { // ošetření kruhovosti pole
            q->end = 0;
        }
    } // if q není plná
}
```

ADT TAQueue – implementace polem

```
void A_Remove (TAQueue *q)
{
    if (!A_IsEmpty(q)) {
        q->beg++;
        if (q->beg == QMAX) { // ošetření kruhovosti pole
            q->beg = 0;
        }
    }
}
```

Kruhovost pole – operace modulo

- **Pozn.:** Kruhovost pole lze zajistit také pomocí operace **modulo**:

$$beg = (beg + 1) \% QMAX$$

- Například když je $QMAX = 100$ (pole má indexy 0 až $QMAX-1$), pak:

- když staré $beg = 98$, pak po inkrementaci je: $beg = (98+1) \% 100 = 99$
- když staré $beg = 99$, pak po inkrementaci je: $beg = (99+1) \% 100 = 0$

-
- Pokud by pole začínalo indexem 1, je nutné tuto jedničku přičíst. Pak lze inkrementaci ukazatele zajistit příkazem:

$$beg = beg \% QMAX + 1$$

- Například když je $QMAX = 100$ (pole má indexy 1 až $QMAX$), pak:
- když staré $beg = 99$, pak po inkrementaci je: $beg = 99 \% 100 + 1 = 100$
- když staré $beg = 100$, pak po inkrementaci je: $beg = 100 \% 100 + 1 = 1$

ADT TQueue – implementace seznamem

```
typedef struct tqelem
{
    TData data;
    struct tqelem *next;
} TQElem;
```

```
typedef struct tqueue
{
    TQElem *beg;
    TQElem *end;
} TQueue;
```

ADT TQueue – implementace seznamem

```
void InitQueue (TQueue *q)
{
    q->beg = NULL;
    q->end = NULL;
}
```

```
bool IsEmpty (TQueue *q)
{
    return (q->beg == NULL) ;
}
```

ADT TQueue – implementace seznamem

```
void Add (TQueue *q, TData d)
{
    TQElem *newElemPtr = (TQElem *)malloc(sizeof(TQElem));
    //zkontrolovat úspěšnost operace malloc!
    newElemPtr->data = d;           //naplnění nového prvku
    newElemPtr->next = NULL;        //ukončení nového prvku
    if (q->beg == NULL) { // fronta je prázdná,
        q->beg = newElemPtr; //vlož nový jako první a jediný
    }
    else { //obsahuje nejméně jeden prvek, přidej na konec
        q->end->next = newElemPtr;
    }
    q->end = newElemPtr;           // korekce konce fronty
}
```

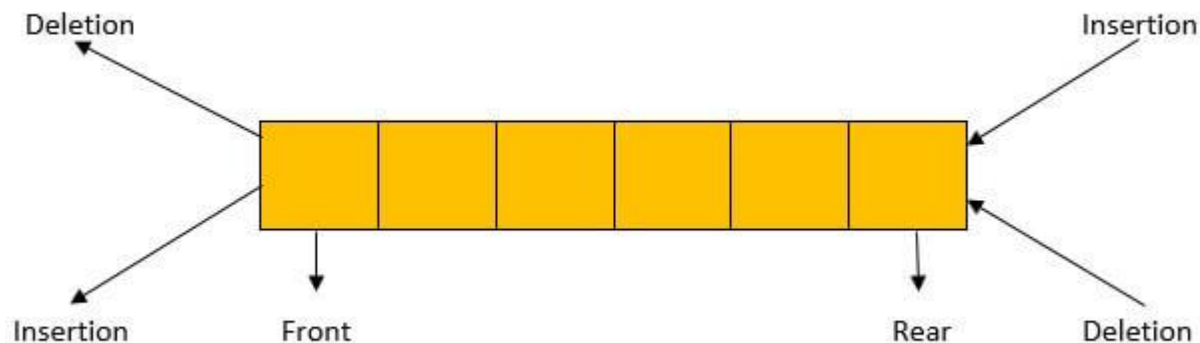
ADT TQueue – implementace seznamem

```
TData Front (TQueue *q)
{ /*Ověřit neprázdnot fronty před voláním funkce*/
    return (q->beg->data);
}

void Remove (TQueue *q)
{
    if (q->beg != NULL) {                //Fronta je neprázdna
        TQElem *elemPtr = q->beg;
        if (q->beg == q->end) {
            q->end = NULL;            //Zrušil se poslední a jediný
        }
        q->beg = q->beg->next;
        free(elemPtr);
    }
}
```

Oboustranná fronta – Deque

- ❑ Double Ended Queue – fronta u níž lze přidávat/odebírat prvky na obou koncích
- ❑ Na rozdíl od seznamu nelze touto frontou nějak procházet a manipulovat s ní někde uvnitř.
- ❑ Další označení: oboustranný zásobník, head-tail linked list
- ❑ Příklad použití: při zpracování (plánování) procesů – při rozdělení procesu může být jedna větev vložena na „začátek“ fronty

Prioritní fronta

- ❑ Prvkům fronty je navíc přiřazena **priorita**.
 - ❑ Prvky s vyšší prioritu **přeskakují** prvky s nižší prioritou a jsou obsluhovány dříve než prvky s nižší prioritou.
 - ❑ Jako první opouští frontu nejstarší prvek s nejvyšší prioritou.
 - ❑ Operace:
 - **Inicializace**: InitPriorityQueue
 - **Vložení** prvku: AddWithPriority
 - **Zpřístupnění** hodnoty prvku: GetHighestPriorityElement
 - **Mazání** (rušení/odebrání) prvku: RemoveHighestPriorityElement
 - **Predikát**: IsEmpty
-
- ❑ **Pozn.:** Pro malé množství priorit ji lze realizovat pomocí oddělených front pro jednotlivé priority.

Prioritní fronta

- Možné způsoby implementace prioritní fronty:
 - Implementace nesetříděným polem nebo spojovým seznamem:
 - Vložení prvku: $O(1)$
 - Odebrání prvku s nejvyšší prioritou: $O(n)$
 - Implementace setříděným polem nebo seznamem:
 - Vložení prvku: $O(n)$
 - Odebrání prvku s nejvyšší prioritou: $O(1)$
 - Implementace (binární) haldou:
 - Vložení prvku: $O(\log n)$
 - Odebrání libovolného prvku s nejvyšší prioritou: $O(\log n)$
 - Nalezení minima: $O(1)$

Obsah přednášky

- ADT zásobník
 - Implementace zásobníku polem a seznamem
 - Vyčíslování aritmetických výrazů v postfixové notaci se zásobníkem
 - Převod z infixové do postfixové notace se zásobníkem
- ADT fronta
 - Implementace fronty polem a seznamem
- **ADT vyhledávací tabulka**
- Poznámky k implementaci vícerozměrných polí
 - Prostorově úsporné metody implementace některých polí

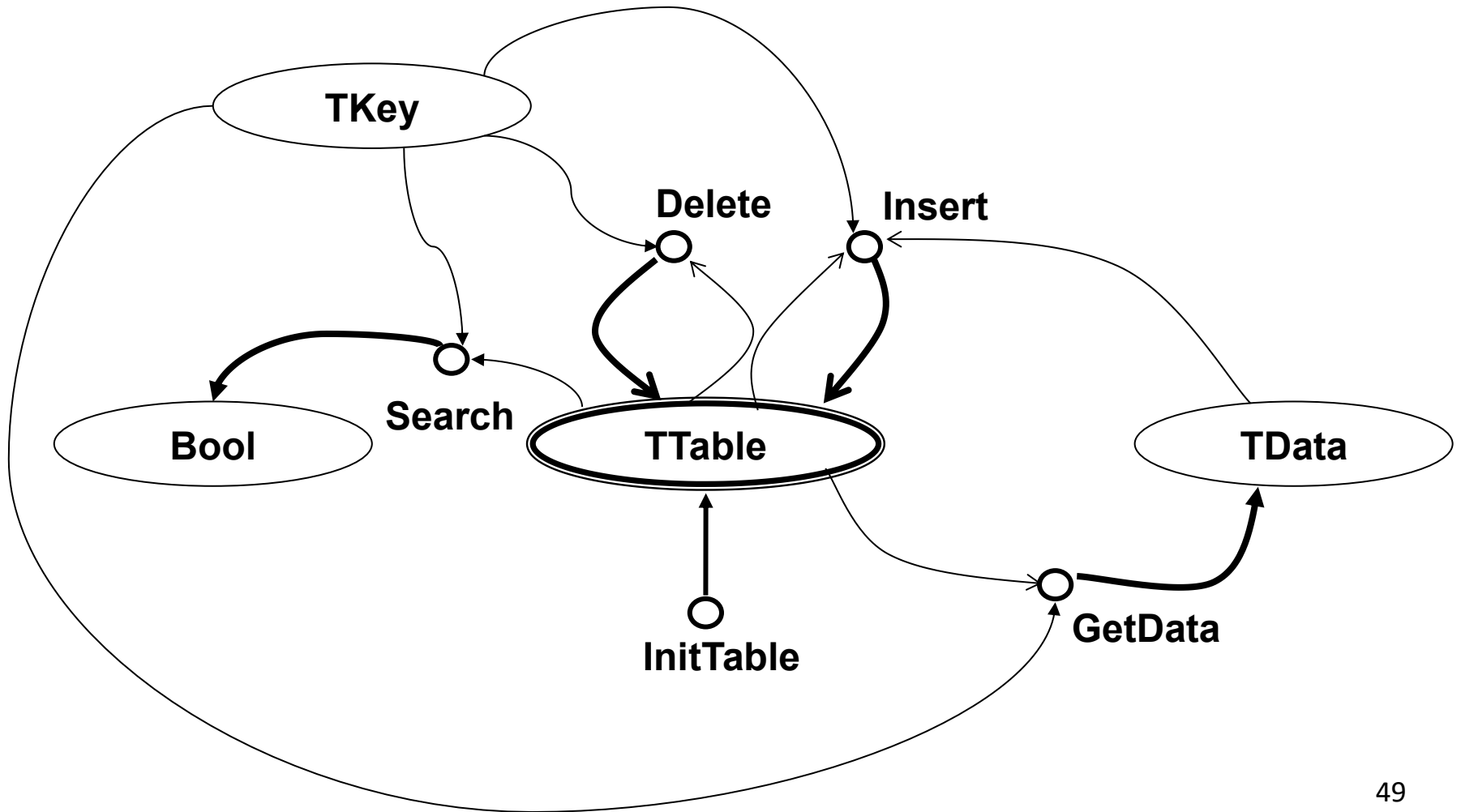
Vyhledávací tabulka

- ❑ Search table, Look-up table
- ❑ Homogenní, obecně dynamická struktura
- ❑ Každá položka má zvláštní složku – **klíč**
- ❑ V tabulce s (ostrým) vyhledáváním je **hodnota klíče jedinečná** (neexistují dvě či více položek se stejnou hodnotou klíče).
- ❑ Tabulka je jako „*kartotéka*“, je to základ databází.

ADT TTable – návrh operací

- ❑ **Inicializace:** InitTable
- ❑ **Vložení prvku:** Insert
- ❑ **Zpřístupnění hodnoty prvku:** GetData
- ❑ **Aktualizace** hodnoty prvku: Insert
- ❑ **Mazání** (rušení) prvku: Delete
- ❑ Operace pro **pohyb** po datové struktuře: -
- ❑ **Predikát:** Search

ADT TTable – diagram signature

ADT TTable – sémantika operací

- ❑ **InitTable(T)** – inicializuje (vytváří) prázdnou tabulku položek se složkami: klíč **K** typu `TKey` a data **Data** typu `TData`.
- ❑ **Insert(T,K,Data)** – vloží položku se složkami **K** a **Data** do tabulky **T**. Pokud tabulka **T** již obsahuje položku s klíčem **K**, dojde k přepisu datové složky **Data** novou hodnotou – **aktualizační sémantika** operace Insert.
- ❑ **Delete(T,K)** – zruší prvek s klíčem **K**. Pokud prvek neexistuje, je bez účinku (prázdná operace).
- ❑ **Search(T,K)** – predikát, který vrací hodnotu *true*, pokud se v tabulce **T** nachází položka s klíčem **K**, v opačném případě vrací hodnotu *false*.

ADT TTable – sémantika operací

- **GetData(T,K)** – operace vrátí hodnotu datové složky položky s klíčem **K**. Pokud položka s klíčem **K** v tabulce **T** neexistuje, dojde k chybě. Operaci je potřeba vždy ošetřit použitím predikátu Search(T,K):

```
if Search (T,K) :  
    El ← GetData (T,K)
```

- *Pozn.:* Implementace operací pro ADT TTable závisí na zvoleném způsobu organizace dat. Tato problematika bude vysvětlena v následujících přednáškách.

Obsah přednášky

- ADT zásobník
 - Implementace zásobníku polem a seznamem
 - Vyčíslování aritmetických výrazů v postfixové notaci se zásobníkem
 - Převod z infixové do postfixové notace se zásobníkem
- ADT fronta
 - Implementace fronty polem a seznamem
- ADT vyhledávací tabulka
- **Poznámky k implementaci vícerozměrných polí**
 - Prostorově úsporné metody implementace některých polí

Vícerozměrná pole

- N-rozměrné pole můžeme chápat jako jednorozměrné pole položek, jimiž jsou (N-1) rozměrná pole.
- Průchody:
 - Po řádcích – rychlost změny indexu se snižuje zprava doleva (nejrychleji se mění nejpravější index).
Příklad: matice – pro každý řádek se postupně mění hodnoty sloupcového (pravého) indexu.
 - Po sloupcích – nejrychleji se mění nejlevější index.

Vícerozměrná pole

□ Po řádcích:

- rychlost změny indexu se snižuje zprava doleva

```
for i ← (0, rows-1):  
    for j ← (0, cols-1):  
        processItem(X[i][j])
```

	s1. 0	s1. 1	s1. 2
Řádek 0	X[0][0]	X[0][1]	X[0][2]
Řádek 1	X[1][0]	X[1][1]	X[1][2]
Řádek 2	X[2][0]	X[2][1]	X[2][2]

□ Po sloupcích:

```
for j ← (0, cols-1):  
    for i ← (0, rows-1):  
        processItem(X[i][j])
```

Řádek 0	X[0][0]	X[0][1]	X[0][2]
Řádek 1	X[1][0]	X[1][1]	X[1][2]
Řádek 2	X[2][0]	X[2][1]	X[2][2]

Mapovací funkce

- ❑ Převádí *n-tici indexů* prvku *n*-dimenzionálního pole *na jeden index* jednorozměrného pole.
- ❑ Závisí na tom, jak je *n*-dimenzionální *pole uloženo v paměti* (po řádcích nebo po sloupcích).
- ❑ Zajišťuje *zpřístupnění prvku pole* (realizuje funkci selektoru).
- ❑ Hodnota mapovací funkce se musí *vyčíslovat* při každé referenci (odkazu) na indexovanou proměnnou. Vyčíslení může být zejména u vícedimenzionálních polí časově náročné.

Mapovací funkce

- Mějme k-rozměrné pole A, které je v paměti uloženo **po sloupcích**:

**A: array [low₁..high₁, low₂..high₂, ... , low_k..high_k]
of TElement;**

- Potom prvek **A[j₁, j₂, ... , j_k]**, bude zobrazen (mapován) do jednorozměrného pole **B** na index určený mapovací funkcí:

$$A[j_1, j_2, \dots, j_k] \rightarrow B \left[low_{1B} + \sum_{m=1}^k (j_m - low_m) * D_m \right]$$

kde

$$D_1 = 1$$

$$D_m = (high_{m-1} - low_{m-1} + 1) * D_{m-1}$$

Trojúhelníková matice

- Běžné uložení celé matice $N*N$ položek.
- **Prostorově efektivní uložení** – prvky uložíme do 1-rozměrného pole za sebe (po řádcích):
 - Potřebujeme prostor pouze pro $(N/2)*(N+1)$ položek.
 - Pro mapování po řádcích se použije funkce
$$A[i, j] \rightarrow B[i * (i + 1) \div 2 + j]$$

$a_{0,0}$				
$a_{1,0}$	$a_{1,1}$			
$a_{2,0}$	$a_{2,1}$	$a_{2,2}$		
...	...	...	...	
$a_{N-1,0}$	$a_{N-1,1}$	$a_{N-1,2}$	...	$a_{N-1,N-1}$

Matice s nestejně dlouhými řádky

- **Prostorově efektivní uložení** – opět prvky uložíme do 1-rozměrného pole za sebe (po řádcích):
 - Vytvoříme přístupový vektor – počet položek odpovídá počtu řádků původní matice. Hodnoty udávají součet počtů položek matice ve všech předchozích řádcích (pro tabulku na snímku: [0,2,4,7,16,17]).
 - Mapovací funkce bude mít tvar: $A[i, j] \rightarrow B[PV[i] + j]$

$a_{0,0}$	$a_{0,1}$							
$a_{1,0}$	$a_{1,1}$							
$a_{2,0}$	$a_{2,1}$	$a_{2,2}$						
$a_{3,0}$	$a_{3,1}$	$a_{3,2}$	$a_{3,3}$	$a_{3,4}$	$a_{3,5}$	$a_{3,6}$	$a_{3,7}$	$a_{3,8}$
$a_{4,0}$								
$a_{5,0}$								

Řídké pole

- Pole, v němž má **většina** prvků stejnou (dominantní) hodnotu (např. 0).
- **Prostorově efektivní uložení:**
 - Implementace s použitím **vyhledávací tabulky**, v níž prvky pole tvoří hodnotu položek tabulky a $\text{index}(y)$ tvoří klíč položky tabulky.
 - Ukládáme pouze **nedominantní** hodnoty.
 - Horší přístupový čas (angl. Access Time) k prvkům pole.
 - Pro vícerozměrné pole lze použít mapovací funkci, která mapuje n -tici indexů do jednoho indexu.

Řídké pole

- InitArr(Arr) -> InitTable (T)

- ReadArr(Arr,Ind) -> **if** Search (T, Ind) :
 El ← GetData (T, Ind)
 else:
 El ← dominant value

- WriteArr(Arr,Ind,El) -> **if** El = dominant value:
 Delete (T, Ind)
 else:
 Insert (T, Ind, El)